

Sygn. akt II UK 230/18

POSTANOWIENIE

Dnia 12 czerwca 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z wniosku M.O.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W.
o podleganie ubezpieczeniom społecznym,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 12 czerwca 2019 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...].
z dnia 7 lutego 2018 r., sygn. akt III AUa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w [...]. wyrokiem z dnia 7 lutego 2018 r., po rozpoznaniu apelacji wnioskodawczyni M.O., zmienił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego [...] w W. z dnia 27 kwietnia 2016 r. i poprzedzającą go decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddziału w W. z dnia 14 listopada 2013 r. w ten sposób, że stwierdził, iż wnioskodawczyni jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą nie mająca ustalonego prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, dla której podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne stanowi zadeklarowana kwota nie niższa niż 30% kwoty minimalnego wynagrodzenia, podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu od dnia 3 czerwca 2013 r. (pkt 1) oraz zasądził od organu rentowego na rzecz wnioskodawczyni kwotę 4.860 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego (pkt 2).

Sąd Apelacyjny w motywach orzeczenia stwierdził, że nie podziela ustaleń faktycznych Sądu pierwszej instancji, wedle których działalność gospodarcza wnioskodawczyni nie miała charakteru zarobkowego i nie była realizowana w sposób ciągły. Nie można bowiem przyjąć, że działanie polegające na krótkotrwałym zgłoszeniu prowadzenia działalności gospodarczej (usługi sprzątania mieszkań dla osób fizycznych) do ubezpieczeń (na dwa miesiące przed porodem) było sprzeczne z zasadami współżycia społecznego. Z poczynionych ustaleń wynika, że wnioskodawczyni przez długi czas utrzymywała się ze sprzątania, a następnie prowadziła działalność gospodarczą w zakresie usług sprzątania, pozyskując klientów od osób, dla których wykonywała te usługi jeszcze przed formalnym zarejestrowaniem działalności, jako że od dnia 3 czerwca 2013 r. zgłosiła się do ubezpieczeń społecznych z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej i opłacała składki od zadeklarowanej podstawy wymiaru składek, która na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne wyniosła za czerwiec 2013 r. – 448 zł, za lipiec 2013 r. - 480 zł, a za sierpień 2013 r. 30,97 zł. Sama chęć uzyskania świadczeń z ubezpieczeń społecznych nie jest sprzeczna z zasadami współżycia społecznego, o ile osoba, która takie świadczenia chce uzyskać faktycznie realizuje czynności wypełniające znamiona pozarolniczej działalności, co miało miejsce w sprawie.

Skargę od wyroku Sądu Apelacyjnego złożył organ rentowy zaskarżając ten wyrok w całości. Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozstrzygnięcia oraz o zasądzenie od wnioskodawczyni na jego rzecz kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.

W skardze kasacyjnej zarzucono naruszenie prawa materialnego oraz przepisów postępowania, a mianowicie: 1) art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c., przez nie wyjaśnienie w uzasadnieniu wyroku, czy czynności wykonywane przez wnioskodawczynię polegające na sprzątaniu mieszkań osób fizycznych w okresie od zgłoszenia prowadzenia działalności gospodarczej do dnia porodu stały się czynnościami wykonywanymi w celu zarobkowym oraz w sposób zorganizowany i ciągły, a w szczególności na czym polega różnica w czynnościach podejmowanych przez wnioskodawczynię gdy chodzi o cechę zarobkowości,

zorganizowania, ciągłości, stanowiących elementy legalnej definicji działalności gospodarczej z art. 2 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 2168 ze zm.) sprzed zgłoszenia prowadzenia działalności i po zgłoszeniu jej prowadzenia; 2) art. 2 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej w związku z art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 8 ust. 6 pkt 1, art. 13 ust. 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (obecnie jednolity tekst: Dz.U z 2019 r., poz. 300 ze zm.; dalej ustawa systemowa), przez błędną wykładnię polegającą na wyciągnięciu wniosku o zakwalifikowaniu czynności mających składać się na prowadzenie działalności gospodarczej podejmowanych w okresie od zarejestrowania działalności gospodarczej w Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej w oparciu o ocenę takich czynności podejmowanych w okresie sprzed zgłoszenia działalności gospodarczej; 3) art. 2 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej w związku z art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 8 ust. 6 pkt 1, art. 13 ust. 4 ustawy systemowej, przez błędną wykładnię polegającą na pominięciu przy ocenie, czy zaistniał tytuł do objęcia ubezpieczeniem społecznym w postaci prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej, ustawowych legalnych cech, jakimi musi odróżniać się działalność gospodarcza od działalności nie będącej działalnością gospodarczą, tj. zarobkowego charakteru, ciągłości, zorganizowania działalności.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący stwierdził, że skarga jest „oczywiście uzasadniona, w zakresie zarzutów kasacyjnych naruszenia przepisów postępowania”, gdyż Sąd Apelacyjny „nie wskazał w uzasadnieniu wyroku w czym - w ustalonym stanie faktycznym sprawy - przejawiał się zarobkowy charakter działalności podjętej przez wnioskodawczynię oraz ciągłość tej działalności w okresie od dnia 3 czerwca 2013 r. do dnia 3 sierpnia 2013 r.”, a uzasadnianie zaskarżonego wyroku „nie wyjaśnia należycie podstawy materialnoprawnej rozstrzygnięcia, gdyż nie zawiera stanowiska Sądu co do zastosowania w sprawie normy prawnej art. 2 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej. Tym samym skarżony wyrok narusza art. 328 § 2 k.p.c.”

W sprawie występuje też istotne zagadnienie prawne, sprowadzające się do pytania, czy poza ustaleniem, że osoba wykonywała faktycznie czynności mające

stanowiąc przedmiot działalności gospodarczej (tu: sprzątnie mieszkań osób fizycznych za opłatą), które wykonywała jeszcze przed zgłoszeniem działalności gospodarczej, należy także ustalać, czym różniły się te czynności z punktu widzenia cech działalności gospodarczej opisanych w art. 2 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej (zarobkowego celu, zorganizowania i ciągłości wykonywania), w sytuacji gdy osoba nieprzerwanie je wykonująca w określonych okresach zgłasza działalność gospodarczą mającą za przedmiot takie czynności, a w innych nie dokonuje zgłoszenia takiej działalności.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Wobec tego zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c. wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym wcześniej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie (sporządzone odrębnie od uzasadnienia podstaw kasacyjnych) powinno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia.

W rozpoznawanej sprawie wniosek o przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej został oparty na przesłance występowania w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) oraz oczywistej zasadności skargi

(art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). Skarżący nie wykazał jednak powyższych przesłanek przyjęcia skargi do rozpoznania.

Stosownie do utrwalonego orzecznictwa, powołując się na przesłankę występowania w sprawie istotnego zagadnienia prawnego w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., skarżący powinien mieć na uwadze, że wskazanie zagadnienia prawnego powinno nastąpić przez określenie przepisów prawa w związku z którymi zostało sformułowane i wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero bowiem wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne” (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 kwietnia 2018 r., I CSK 733/17, LEX nr 2495968; z dnia 20 marca 2018 r., III PK 56/17, LEX nr 2496289; z dnia 12 marca 2018 r., III CSK 288/17, LEX nr 2490573; z dnia 24 maja 2017 r., I UK 375/16, LEX nr 2343071; z dnia 14 stycznia 2016 r., II CSK 382/15, LEX nr 2090999; z dnia 15 października 2015 r., I PK 3/15, LEX nr 2021593; z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, LEX nr 1622307; z dnia 10 września 2014 r., I CSK 729/13, LEX nr 1532950). Ponadto przez istotne zagadnienie prawne, o którym mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., należy rozumieć problem o charakterze prawnym, powstały na tle konkretnego przepisu prawa, mający charakter rzeczywisty w tym znaczeniu, że jego rozwiązanie stwarza realne i poważne trudności. Problem ten musi mieć jednocześnie charakter uniwersalny, przez co należy rozumieć, że jego rozwiązanie powinno służyć rozstrzygnięciu innych podobnych spraw. Jednocześnie obowiązkiem skarżącego jest wywiedzenie i uzasadnienie występującego w sprawie problemu w sposób zbliżony do tego, jaki przewidziany jest przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, LEX nr 1102817). Sformułowanie zagadnienia powinno zatem odwoływać się w sposób generalny i abstrakcyjny do treści przepisu, który nie podlega jednoznacznej wykładni, a którego wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy przyczyni się do rozwoju jurysprudencji i prawa pozytywnego. Rolą Sądu Najwyższego, jako najwyższego organu sądowego w Rzeczypospolitej Polskiej, nie jest bowiem działanie w interesie indywidualnym, lecz powszechnym, poprzez ochronę obowiązującego porządku prawnego przed dowolnością

orzekania i ujednolicanie praktyki stosowania prawa pozytywnego. Nie każde więc orzeczenie, nawet błędnie wydane, zasługuje na kontrolę w postępowaniu kasacyjnym (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000 nr 7-8, poz. 147; z dnia 18 marca 2004 r., I PK 620/03, LEX nr 513011; z dnia 8 lipca 2004 r., II PK 71/04, LEX nr 375715; z dnia 16 kwietnia 2008 r., I CZ 11/08, LEX nr 393883). Nie spełnia określonego w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. wymagania sformułowanie istotnego zagadnienia prawnego w sposób ogólny i nieprecyzyjny, a zwłaszcza ograniczenie się do samego postawienia pytania, bez odniesienia się do problemów interpretacyjnych przepisów (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 332/07, LEX nr 452451; z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538; z dnia 1 kwietnia 2015 r., III PK 140/14, LEX nr 2019559; z dnia 10 kwietnia 2019 r., II PK 54/18, LEX nr 2642418).

Przedstawione w skardze „zagadnienie prawne” nie wskazuje konkretnego przepisu prawa, w związku z którym zostało ono sformułowane ani argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen, poza ogólnikowym odwołaniem się do art. 2 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej. Nie jest rolą Sądu Najwyższego zastępowanie wnoszącego skargę w prawidłowym jej redagowaniu. Stąd przedstawiony w skardze problem należało uznać za pozór przesłanki przedsądu, o której mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Skarżący koncentruje się w tym zagadnieniu w istocie na problematyce zakresu ustaleń faktycznych dokonywanych przez sąd odnośnie do czynności mających stanowić przedmiot działalności gospodarczej, w szczególności czy wystarczające jest ustalenie, że czynności te były rzeczywiście wykonywane przez prowadzącego działalność gospodarczą. Tymczasem w orzecznictwie utrwalony jest pogląd, że prowadzenie działalności gospodarczej o tyle stanowi tytuł podlegania ubezpieczeniom, o ile faktycznie ubezpieczony działalność tę wykonuje, choć stopień natężenia jego aktywności może być różny (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 5 października 2017 r., I UK 395/16, LEX nr 2400313; z dnia 13 września 2016 r., I UK 455/15, LEX nr 2122404; z dnia 18 listopada 2011 r., I UK 156/11, LEX nr 1102533; z dnia 18 lutego 2009 r., II UK 207/08, LEX nr 736738; z dnia 19 lutego 2009 r., II UK 215/08, LEX nr 736739; z dnia 19 lutego 2010 r., II UK 186/09, LEX nr 590235).

Jednocześnie jednolicie przyjmuje się, że ocena, czy działalność gospodarcza rzeczywiście jest wykonywana, a więc także czy zaistniała przerwa w jej prowadzeniu, należy do sfery ustaleń faktycznych (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 5 października 2017 r., I UK 395/16, LEX nr 2400313; z dnia 10 maja 2017 r., I UK 184/16, LEX nr 2305920; z dnia 22 lutego 2010 r., I UK 240/09, LEX nr 585723). Z kolei zgodnie z art. 398¹³ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy jest w postępowaniu kasacyjnym związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia, co oznacza, że w przypadku poddania skargi kasacyjnej merytorycznej ocenie i tak musiałby uwzględnić owe ustalenia faktyczne przy rozpatrywaniu powołanych w skardze zarzutów naruszenia prawa materialnego, którego przepisy stanowiły podstawę prawną rozstrzygnięcia zawartego w zaskarżonym wyroku (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 marca 2018 r., II UK 194/17, LEX nr 2488675). Z wiążących ustaleń faktycznych poczynionych przez Sąd Apelacyjny wynika, że wnioskodawczyni faktycznie prowadziła zarejestrowaną działalność gospodarczą, tj. wykonywała w rzeczywistości usługi sprzątania mieszkań osób fizycznych. Zarejestrowanie przez nią działalności gospodarczej dwa miesiące przed przewidywanym terminem porodu nie może świadczyć o braku woli do prowadzenia tej działalności, bowiem taką wolę każdorazowo winno się badać w oparciu o całokształt okoliczności sprawy (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2014 r., I UK 235/13, LEX nr 1444493), a podkreślić należy, że taką wolę (zamiar) prowadzenia działalności gospodarczej wnioskodawczyni skutecznie wykazała w postępowaniu sądowym.

Natomiast powołanie się przez autora skargi na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej zobowiązuje go do przedstawienia wywodu prawnego zmierzającego do wykazania kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawnej, co daje podstawy do uznania skargi za oczywiście uzasadnioną, tj. podlegającą uwzględnieniu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 3 lutego 2010 r., II PK 304/09, LEX nr 602695; z dnia 7 maja 2010 r., V CSK 459/09, LEX nr 602638; z dnia 29 maja 2018 r., I CSK 48/18, LEX nr 2508124). Oczywista zasadność skargi kasacyjnej zachodzi bowiem

wówczas, gdy z samej jej treści wynika w sposób jednoznaczny, że wskazane w skardze podstawy zasługują na uwzględnienie. Oznacza to, że z argumentów przedstawionych we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania, bez konieczności dokonywania pogłębionej analizy prawnej lub czynności procesowych sądu, wynika jaskrawa sprzeczność orzeczenia z przepisami prawa niepodlegającymi różnej wykładni i niepozostawiającymi sądowi swobody oceny albo z podstawowymi zasadami orzekania obowiązującymi w demokratycznym państwie prawa. O ile bowiem do uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawy są usprawiedliwione, o tyle do przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędna jest jej oczywista zasadność w wyżej przedstawionym rozumieniu. W świetle motywów zaskarżonego wyroku nie można przyjąć, że nastąpiły uchybienia przepisom o charakterze elementarnym a o oczywistej zasadności skargi nie może stanowić lakoniczne stwierdzenie skarżącego, że skarga jest „oczywiście uzasadniona, w zakresie zarzutów kasacyjnych naruszenia przepisów postępowania”, gdyż Sąd Apelacyjny „nie wskazał w uzasadnieniu wyroku w czym - w ustalonym stanie faktycznym sprawy - przejawiał się zarobkowy charakter działalności podjętej przez wnioskodawczynię oraz ciągłość tej działalności w okresie od dnia 3 czerwca 2013 r. do dnia 3 sierpnia 2013 r.”, a uzasadnianie zaskarżonego wyroku „nie wyjaśnia należycie podstawy materialnoprawnej rozstrzygnięcia”.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).